

Sürdürülebilirlik Bağlamında Turizm: Karaman Örneği

Tourism in the Context of Sustainability: Karaman Sample

Nilüfer ÖZTÜRK AYKAÇ

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Karaman,
Türkiye
niluferozturk@kmu.edu.tr

Bu makale, 21-22 Şubat 2024 tarihleri arasında düzenlenen İklim Değişikliği, Sürdürülebilirlik ve Uluslararası İş Birlikleri Konferansı'nda (Conference on Climate Change, Sustainability and International Cooperation) sözlü olarak sunulan metnin genişletilmiş hali olup herhangi bir yerde yayımlanmamıştır.

Geliş Tarihi/Received 14.08.2024
Kabul Tarihi/Accepted 23.09.2024
Yayın Tarihi/Publication Date 28.10.2024

Corresponding Author/Sorumlu Yazar:
Nilüfer ÖZTÜRK AYKAÇ
niluferozturk@kmu.edu.tr

Cite this article

Öztürk Aykaç, N. (2024). Tourism in the Context of Sustainability: Karaman Sample. *Culture and Civilization*, 7, 17-26.

Öz

Karaman, ekonomisi büyük ölçüde tarım ve sanayi üretimine dayanan, Türkiye'nin önemli ihracatçı illerinden biridir. Sahip olduğu ekonomik güce ek olarak özellikle kırsal turizme dâhil edilebilecek doğal, kültürel ve tarımsal alanlara sahiptir. Bu çerçevede mağara, spor ve yayla turizmi gibi alternatifler yanında Karaman'ın ekonomisinden hareketle tarım ve gıda turizmine yönelik potansiyeli de dikkate alınmalıdır. Bu çalışmada kentleşme, turizm ve sürdürülebilirlik ilişkisi Karaman turizmi özelinde incelenmiş; Karaman'ın turizm olanakları sürdürülebilirlik bağlamı ve toplumsal etkileri bakımından değerlendirilmiştir. Ayrıca Karaman'ın tarih, kültür, inanç ve doğa turizmi rotaları incelenerek rota turizminin sürdürülebilirlikle ilişkisi ele alınmış, turizme sürdürülebilirlik bağlamında alan açan alternatif turizm unsurları olan ekolojik ve kırsal turizm olanakları bu bağlamda değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda, Karaman'ın yalnızca sanayisiyle değil alternatif ve sürdürülebilir turizm olanaklarıyla da akla gelmesi için neler yapılabileceğine dair bazı öneriler de sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, ekolojik turizm, kırsal turizm, Karaman.

Abstract

Karaman is one of the important export provinces of Turkey, whose economy is largely based on agricultural and industrial production. In addition to its economic power, it has natural, cultural and agricultural areas that can be included in rural tourism. In this context, in addition to alternatives such as cave, sports and plateau tourism, Karaman's potential for agricultural and food tourism should also be taken into consideration based on its economy. In this study, the relationship between urbanization, tourism and sustainability was examined specifically for Karaman tourism; Karaman's tourism opportunities were evaluated in terms of sustainability and social impacts. In addition, Karaman's history, culture, faith and nature tourism routes were examined and the relationship between route tourism and sustainability was addressed, and alternative tourism elements that open up space for tourism in the context of sustainability, ecological and rural tourism opportunities, were evaluated in this context. At the end of the study, some suggestions were listed on what could be done for Karaman to come to mind not only with its industry but also with its alternative and sustainable tourism opportunities.

Keywords: Sustainability, ecological tourism, rural tourism, Karaman.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

İnsanlar, toplumsal yaşam boyunca çevre ve yerleşik hayat üzerinde olumlu ve olumsuz etkiler bırakmaktadır. Kentleşme, sanayileşme gibi süreçler bu etkilerin çok daha kapsamlı olarak ortaya çıktığı ve geniş alanlara yayıldığı büyük çaplı değişimlerdir. Nihayetinde insanlığın dünyadaki gelişimi ve etki alanı artarken, kontrolsüz büyüme, çevre tahribatı, doğal kaynakların tükenmesi gibi olumsuz etkiler de ortaya çıkmaktadır. İnsanlığın doğayla ve birbirleriyle kurduğu ilişkileri dönüştüren bu süreçler neticesinde çalışma hayatı, günlük hayat düzenleri de değişmiş; bu değişim insanların çalışma zamanı dışında kalan zamanlarını gezme, farklı yerlere gitme, yeni etkinlikler deneme gibi eylemlerle değerlendirdikleri “turizm” kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Turizmin bir sektör haline dönüşümü kitle turizmi faaliyetlerini artırmış, bu artış özellikle çevreye yönelik olumsuz etkiler, turizm faaliyetinin belli bölgelerde ve dönemlerde yoğunlaşması, tüketim kültürünün yayılması gibi etkilere yol açmıştır. Bu etkilerin olumsuzluğunu azaltmak için sürdürülebilir politikalar üretmek ve sürdürülebilir bir yaşam tarzını benimsemek tercihten öte bir zorunluluğa dönüşmüştür. Kentleşme sürecini yönetebilmek, turizme yönelik sürdürülebilir politikalar üretip bunları hayata geçirebilmek bu bağlamda etkili ve kalıcı girişimler arasındadır. Bu çalışmada kentleşme, turizm ve sürdürülebilirlik ilişkisine dikkati çekerek bu alanlardaki tartışmalara katkıda bulunmak, Karaman’ın turizm olanaklarını sürdürülebilirlik açısından incelemek ve kırsal turizm potansiyeline dair güncel bir değerlendirme yapmak amaçlanmıştır. Bu amaçla, sürdürülebilirliğin kent, kültür ve turizm bağlamında imkânı dikkate alınmış ve Karaman kenti özelinde bir inceleme yapılmıştır. Karaman’da mevcut turizm olanakları belirtilmiş, bunlara ek olarak şehrin potansiyeli ölçüsünde alternatif turizm olanakları da önerilmiştir.

Kavramsal Çerçeve: Kent, Turizm ve Sürdürülebilirlik

Kentler, sahip oldukları birçok özellik sebebiyle yoğun bir nüfusu kendine çeken yerleşim bölgeleridir. Max Weber (2000, s. 101-129) bir ideal tip olarak Batı kentinden hareketle kenti tanımladığı makalesinde bu özellikleri bir pazar yeri, sınırları çizen bir sur veya hendek, kısmen de olsa bağımsız bir mahkeme, özerk bir yönetim ve kentliler arasında tutarlı bir birlik biçimi olmak üzere beş temel kategoriye ayırır. Kentler, tarih boyunca sosyal, siyasal ve ekonomik açıdan önemli olmuş, ancak 19. yüzyıl ve sonrasında Batı’da başlayan sanayileşme ve kapitalizm süreçleri kentleri çok daha önemli hale getirmiş ve kent nüfusunu yoğunlaştırmıştır (Abercrombie, Hill ve Turner, 2006, s. 406-407). Bu yoğunlaşma neticesinde kentler büyümüş ve çok daha kalabalıklaşmıştır.

Turizm ise insanların çalışma zamanlarından arta kalan dönemlerde gerçekleştirdikleri, çevrelerini, farklı kültürleri keşfetmelerini sağlayan, seyahat ve gezi odaklı, toplumsal ve kültürler arası bir etkinlik türü olarak nüfusu kentlere çeken bir diğer unsur olmaktadır. Turizm; dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla yapılan gezi olarak ve bu amaçla gelecek olan turistleri bir bölgeye çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin ve yapılan çalışmaların tümü şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, <https://sozluk.gov.tr/>). Turizm, ülke ekonomilerine ve gerçekleştirildiği bölgedeki sosyal ve kültürel çeşitliliğe katkıda bulunan bir sektördür. Ancak bu noktada, TDK tanımında da ifade edilen, önleyici faaliyetler de ön planda tutulmalıdır. Önleyici faaliyetler hem turist gelen bölgenin doğal, kültürel, tarihî vb. değerini korumak hem de turizmin kentlere getirdiği hareketliliğin bölgede oluşturabileceği zararları azaltmak için hayati önem taşımaktadır. Bu noktada özellikle “sürdürülebilirlik” kavramı karşımıza çıkmaktadır.

Sürdürülebilirlik; büyüme, kalkınma, gelişme gibi hedefler gerçekleştirilirken kaynakların tüketilmeden kullanımını, gelecek nesillere kalıcı ve doğal bir çevre bırakılmasını ifade eden bir çerçevede tanımlanabilir. Sürdürülebilirlik, yalnızca gelecek nesillere yönelik olmayıp aynı kuşak içerisindeki gruplar arasında eşitlik ve haklılığı da içermektedir (Tekeli ve Ataöv, 2017, s. 16). Dolayısıyla sürdürülebilirlik yalnızca gelecek için değil, yaşanan dönemi de kapsayan bir çerçevede gerçekleştirilmesi gereken bir dinamiktir.

Sürdürülebilirlik, kent ve turizm bağlamında birçok örnekte düşünülebilir. Turizmi belli bölgelerde ve dönemlerde yoğunlaştırarak kentlerin nüfus kaldırma kapasitesini aşan, çevre tahribatına yol açan, turizm deneyimini otel hizmetleri ile sınırlandırarak kültürel keşfe alan açmayan kitlesel turizm dışındaki alternatifler sürdürülebilir turizme alan açmaktadır. Bu noktada “kırsal turizm” özellikle denize kıyısı olmayan bölgeler için işlevsel bir alternatif olmaktadır. Kırsal turizm, doğal çevre ve tarımla bütünleşen, diğer turizm türleriyle son derece kolay entegre olabilen bir turizm tipi olarak tanımlanmaktadır (Soykan, 2003, s. 1). Ekolojik turizm, doğa turizmi, mağara turizmi, yayla turizmi, çiftlik turizmi, tarım turizmi, gıda turizmi, macera turizmi, spor turizmi gibi turizm çeşitleri, alternatif turizm ve kırsal turizm olanakları arasında gösterilebilmektedir. BM’nin sürdürülebilir kalkınma amaçları arasında yer alan turizm unsurlarından olan kırsal turizm “ziyaretçinin deneyiminin genellikle doğaya dayalı faaliyetler, tarım, kırsal yaşam tarzı/kültürü, olta balıkçılığı ve geziyle bağlantılı geniş bir ürün

yelpazeyle ilişkili olduğu bir turizm faaliyeti türü” şeklinde de ifade edilmektedir (<https://www.unwto.org/rural-tourism>). Bu anlayış doğrultusunda kırsal turizm, ulusal ve uluslararası arenada da destek gören, kapsamı son derece geniş olan, ziyaretçilere alışılmış tatil anlayışının dışında çeşitli olanaklar sunan, çağdaş ve doğayla barışık bir turizm tipi olmaktadır.

Kırsal turizm, çevre politikalarının daha geniş bir şekilde gelişmesinden ve belirli alanlarla bölgelerin “modernleştirilmesi”ne yönelik yaygın girişimlere karşı gösterilen dirençten kaynaklanmaktadır (Urry ve Larsen, 2022, s. 113). Kırsal turizm hem turizme yönelik alternatif politikalar üretilmesini sağlayarak turizm kökenli risklerle baş edilebilmesini sağlayan hem de kırsal kalkınmayı sağlayan bir atılımdır.

Literatür Taraması

Makalenin bu bölümü, Karaman’ın turizm olanaklarını konu edinen çalışmalara ayrılmıştır. Bu kapsamda 8 çalışma bulunmakta olup bunlardan 5’i 2012 yılında yayımlanmıştır.

Alaattin Uca’nın çalışması (2012), “Karaman’da Kırsal Turizmin Örneği: Sertavul” adını taşımaktadır. Karaman’ın güneyinde yer alan, Mersin’in Mut ilçesi ile bağlantı yolunda bulunan Sertavul yaylasını ele alan Uca, yol üzerindeki restoranlar özelinde bir değerlendirme gerçekleştirmiştir. Burada ifade edilen bölge, yayla turizmi için uygun bir potansiyel taşımaktadır.

Mehmet Kurt’un (2012) “Karaman Çevresindeki Kaya Yerleşim Sahalarına Turizm Açısından Genel Bir Bakış” adlı çalışmasında, Karaman’ın tarihî ve kültürel mirasları arasında bulunan ancak 2012 yılı itibarıyla henüz turizme kazandırılmamış kalıntılara dair bir değerlendirme fotoğraflar eşliğinde sunulmuştur. Bu alanlardan Derbe Ören Yeri, 2024 tarihli Karaman tarih turizmi rotası içinde yer almaktadır.

Özgür Arpacı, Burhanettin Zengin ve Orhan Batman (2012) “Karaman’ın Mağara Turizmi Potansiyeli ve Turizm Açısından Kullanılabilirliği” adlı çalışmada yerel bazı yetkililer ve yerel halkla görüşmeler yaparak Karaman’ın mağara turizmi potansiyelini incelemiştir.

Elif Yavuzaslanoğlu ve Musa Yavuz (2012) “Karaman’ın Tarım Turizmi Yönünden Potansiyeli” adlı çalışmada, Karaman Merkez ve bazı ilçelerin köylerindeki kırsal turizm olanaklarını araştırmıştır.

Tuba Şahiner (2012)’in *İnanç Turizmi Potansiyeli ve Halkın İnanç Turizmine Bakışı Açısından Karaman* adlı yüksek lisans tezi, Karaman’da gerçekleştirilen saha çalışması verilerine dayanmaktadır. Tezde ortaya konulan verilerle yöre halkı inanç turizmine yönelik farkındalık kazanmış ve sonraki yıllarda Karaman’da inanç turizminin görünür olmasına imkân sağlanmıştır. Nitekim Karaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’nün hazırlamış olduğu 2024 tarihli Karaman’da Gezilecek Yerler broşüründe “İnanç Rotası” ayrı bir rota olarak oluşturulmuştur.

Seher Toklu’nun (2020) *Karaman İlinin Yöresel Mutfağının Kültürel Kimlik Bağlamında İncelenmesi ve Turizme Kazandırılması* adlı yüksek lisans tezi, Karaman kültür ve gıda turizmine dair bir incelemeyi içermektedir. Buradaki tespitler ve öneriler, bu çalışmada da yer alan kültür ve özellikle gıda turizminin öne çıkarılmasına yönelik önerileri beslemektedir.

Seda Göz’ün (2021) *Karaman İli Ayrancı İlçesinin Ekomüze Potansiyeli, Bir Ekomüze Modeli Önerisi* isimli yüksek lisans tezinde savunduğu öneri, kırsal turizm ve sürdürülebilirliğine dair bir alternatiftir. Bu alternatifin Karaman’da hayata geçmesi hem sürdürülebilir bir niteliği öne çıkaran ekolojik bir turizm alternatifi sunmayı hem de kentin tarihî ve kültürel mirasının aktarılmasını sağlayabilecektir.

Rumeysa Topbaş Çelik (2023) *Miras ve Kültürel Turizm Bağlamında Kent: Karaman Üzerinden Bir Değerlendirme* isimli yüksek lisans tezinde Karaman’ın kültürel mirası bağlamında bir inceleme yapmıştır.

Araştırma Yöntemi

Araştırma nitel araştırma yöntem ve tekniklerine göre hazırlanmıştır. Bu çerçevede doküman incelemesi tekniğine göre verilere ulaşılmış ve veriler “turizm, ekolojik turizm, kırsal turizm ve sürdürülebilirlik temaları” çerçevesinde analiz edilmiştir. Veri kaynakları olarak Karaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı web sayfaları, Karaman turizmiyle ilgili hazırlanan lisansüstü tezler, makaleler, projeler, görsel ve yazılı materyaller kullanılmıştır.

Bulgular: Karaman, Turizm ve Kırsal Turizm

Karaman, İç Anadolu Bölgesi’nin güneyinde bulunmaktadır. Güneyde Antalya ve Mersin illeri ile kuzeyinde, doğusunda ve batısında Konya ili ile komşudur. Karaman’ın Ayrancı, Başyayla, Ermenek, Kazımkarabekir, Sarıveliler olmak üzere beş ilçesi bulunmaktadır. Karaman’ın coğrafi konumu, tarihî ve kültürel zenginliği, tarımsal üretimi çeşitli turizm olanaklarına imkân

sağlamaktadır.

Karaman, tarihi antik dönemlere kadar giden köklü bir geçmişe sahiptir. Helenistik, Bizans, Roma, Selçuklu ve Osmanlı Dönemi'ne ev sahipliği yapması ve bu dönemlere ait farklı kültürel varlıkları bünyesinde barındırmasıyla çok katmanlı kültürel bir yerleşim yeri olduğu anlaşılmaktadır (Topbaş Çelik, 2023, s. 8). Bu çok katmanlı yerleşim ve Anadolu-Akdeniz hattında uzanan coğrafyası, Karaman'ın turizm açısından zengin bir potansiyel taşımasını sağlamaktadır.

Karaman'da kültür, tarih, inanç ve doğa odaklı çeşitli turizm olanakları mevcuttur. Bunların bir kısmı kent merkezi sınırları içindeki kentsel turizm olanakları olarak öne çıkarken, bir kısmı bölgenin kırsal alanlarına yönelik kırsal turizm çerçevesinde deneyimlenebilmektedir. Karaman'da kırsal turizme yönelik farkındalık 2011-2012 yıllarından itibaren oluşmaya başlamıştır. Bu farkındalığın oluşmasının sebepleri arasında, Karaman'da 2011 yılında düzenlenen 1. Kırsal Turizm Sempozyumu'nun etkisi büyüktür¹. Bu sempozyum vesilesiyle kırsal turizm tiplerine dair araştırmalar yapılmış ve çeşitli sunumlar gerçekleştirilmiştir. Bu sunumlar arasında Karaman kırsal turizmine dair incelemeler de yer almaktadır.

Karaman'ın turizm mekânları, kent merkezi ve kırsal alanları çevresinde konumlanmaktadır. Mevcut turizm olanakları, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün 2024 yılına ilişkin hazırladığı gezi rehberi çerçevesinde "tarih rotası, kültür rotası, inanç rotası ve doğa rotası" başlıklarıyla sınıflandırılmıştır. Alternatif ve ekolojik turizm çeşitleri arasında yer alan mağara turizmi, macera turizmi gibi deneyimlere dair bazı örnekler söz konusu rotalar içinde yer almaktadır.

Türkiye Kültür Portalı web sayfasında² Karaman'da gezilecek yerler arasında Taşkale Tahıl Ambarları, Hatuniye Medresesi, İncesu Mağarası, Yunus Emre Camii, Karaman Kalesi, Manazan Mağaraları, Aktekke Camii, Zeyve Pazarı, Karaman Müzesi, İmaret Camii, Hürrem Dayı Evi, Tartan Konağı, Çeşmeli Kilise, Tol Medresesi, Gökçeseki Ören Yeri, Fisandon Kilise Camii, Madenşehir Ören Yeri, Yeni Dünya Mağarası, Değle Ören Yeri, İsmail Hacı Tekkesi, Ermenek Turkuaz Barajı, Belediye Taş Bina, Taşkale Taş Mescit, Mahallaç Kilisesi listelenmiştir.

Türkiye Kültür Portalı web sayfasında³ Karaman'da yapılabilecek turizm aktiviteleri başlığında ise Ermenek Barajı Su Sporları, Karadağ Yaban Hayatı, Karadağ'da Yamaç Paraşütü, İncesu Mağarası, Yeni Dünya Mağarası, Yeşil Direk Mağarası, At Biniciliği ve Manazan Mağaraları unsurlarına yer verilmiştir.

Turizm Rotaları: Tarih, Kültür, İnanç ve Doğa Rotası

Turizm rotaları, yerel turizmi canlandırmak için çeşitli cazibe merkezlerini birbirine bağlayarak ziyaretçilerini bir yerden bir yere seyahat etmeye teşvik eder; belli bir kurgu altında miras varlıklarının yönetimini, korunmasını geliştirmek ve daha etkin bir şekilde pazarlamak için daha az bilinen yerleri bir araya getirir; bu yönüyle de kültürel unsurlara sahip az bilinen yerler için çok önemli bir fırsat sunar (Topbaş Çelik, 2023, s. 7). Bu amaçla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün hazırlamış olduğu Karaman'da Gezilecek Yerler adını taşıyan 2024 broşüründe Karaman'a dair sunulan 4 rota içinde aşağıdaki unsurlar yer almaktadır:

Rota 1: Tarih Rotası (Taşkale Tahıl Ambarları, Karaman Kalesi, Gökçeseki Ören Yeri, Madenşehir Ören Yeri, Değle Ören Yeri, Karaman Müzesi, Ermenek Firan Kalesi, Ermenek Mennan Kalesi, Derbe (Kertilhöyük))

Rota 2: Kültür Rotası (Hürrem Dayı Evi, İsmail Hacı Tekkesi, Belediye Taş Bina, Tartanlar Konağı, Tol Medrese, Tarihi Ermenek Sokakları, Hatuniye Medresesi, Zeyve Pazarı)

Rota 3: İnanç Rotası (Yollarbaşı Ulu Camii, Mader-i Mevlana (Aktekke) Camii, Yunus Emre Camii, Dikbasan Camii, Fisandon Kilise Camii, Binbir Kilise, Çeşmeli Kilise, Mahallaç Kilisesi, Taşkale Taş Mescit, Alaeddin Bey Türbesi)

Rota 4: Doğa Rotası (Taşkale İncesu Mağarası, Maraspoli Mağarası, Yeşil Dünya Mağarası, Gödet Kanyonu, Nadire Kanyonu, Gödet (Güldere) Köyü, Karadağ, Krater Çukuru, Taşkale Gürlük Mesire Yeri, Gökçe Çamlığı Mesire Yeri, Ermenek Turkuaz Barajı, Ermenek İlisu Şelalesi).

Turizm rotaları; kültürel değer, tarihsel değer, sanatsal değer, sosyal değer, eğitim değeri, araştırma değeri ve estetik değerler içinde bulunduğu 7 alt göstergeye göre ölçülmektedir (Topbaş Çelik, 2023, s. 83-84). Bu göstergelerin güçlü olduğu oranda turizm rotası cazip olmaktadır. Karaman bu noktada tarihi, coğrafi, kültürel, dinî zenginliğini yansıtan turizm rotalarına

¹ <https://basin.kmu.edu.tr/duyuru.aspx?ayrinti=271> adresinden 04 Mart 2024 tarihinde alınmıştır.

² <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/karaman/gezilecekyer> adresinden 22 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

³ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/karaman/turizmaktiviteleri> adresinden 22 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

sahiptir. Bu göstergelere göre rotaların güçlendirilmesi ve devamlılığının sağlanması, Karaman'ın mevcut turizm olanaklarının da sürdürülebilirliğini sağlayacaktır. Rotalar sayesinde hem bu farklı zenginlikler keşfedilebilecek hem de bölgesel bir yoğunlaşma oluşturmaksızın akış halinde bir turizm etkinliği gerçekleştirilebilir.

Alternatif Turizm Tipleri: Ekolojik ve Kırsal Turizm

Alternatif turizm olanakları, kitlesel, yaz ve deniz turizminin dışındaki alternatifler arasında ekolojik ve kırsal turizm olanakları öne çıkmaktadır. Nitekim insanları turizme yönelten sebepler arasında haz için seyahat etmeleri, karşılaştıkları tanidik ve bilindik yerler kadar iyi keşfetmeye ve deneyimlemeye yeni mekânlar arama istekleri vardır (Wearing, Setevenson ve Young, 2022, s. 1). Bu isteklere cevap verebilme ve çeşitlilik sunabilme anlamında, turizmde tercih edilen rotaların dışına çıkmaya imkân tanıyan alternatif turizm olanakları yaygınlık kazanmaktadır. Alternatif turizm olanakları sunma noktasında ise ekolojik ve kırsal turizm öne çıkmaktadır.

Karaman, sahip olduğu kültürel ve doğal güzellikleri ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türkiye Turizm Strateji 2023 Belgesi'nde "Eko Turizm" alanı olarak ilan edilmiştir. Ekoturizm; modern ulaşım, enerji, endüstriyel ve tarımsal üretim biçimlerinin seçici bir şekilde reddedilmesinden kaynaklanmaktadır (Urry ve Larsen, 2022, s. 112). Başka bir ifadeyle ekoturizm, doğayla uyumlu, ekolojik kaygının başka olduğu bir turizm tipidir.

Ekoturizm tanımlarının çoğunlukla dört ögeye sahip olduğu görülmektedir (Kaypak, 2012, s. 13). Bunlar; doğal çevre, ekolojik ve kültürel sürdürülebilirlik, yerel düzeydeki ekonomik faydalar ve eğitimidir. Ekoturizmi sürdürülebilir kılmak için toplumun da ekolojik bilince sahip olması ve ekolojik bir topluma dönüşebilmesi gerekmektedir.

Karaman'da ekolojik turizme yönelik ilk eylemler arasında 2012 yılındaki bir proje dikkati çekmektedir: "Tr52-12-Td02/08 Karaman Turizminin Çeşitlendirilmesine Yönelik Eko Turizm Eylem Planı Projesi" (2012) adını taşıyan bu proje, mevcut ve gelecekte planlanan ekolojik turizm alternatiflerine yönelik bir eylem planını içermektedir.

2019 yılına dayanan bir haberde ise Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü'nün hazırladığı ve MEVKA'nın finanse ettiği ekoturizm projesi yer almaktadır⁴. Bu proje kapsamında Karaman ili ve ilçelerinde 21 farklı ekoturizm aktivitesine yönelik hazırlık yapıldığı belirtilerek söz konusu aktiviteler şu şekilde sıralanmıştır: Bitki Gözlemciliği, Foto Safari, Trekking (Yürüyüş Parkurları), Orienting, Dağ Tırmanışı, Kuş Kelebek Gözlemciliği, Yaban Hayatı, Bisiklet Parkurları, Yayla Turizmi, Mağara Turizmi, Su Sporları (Kano, Tekne, Su Bisikleti Yelken), Yamaç Paraşütü, Rafting, Sportif Olta Balıkçılığı, Kamp ve Karavan Alanları, Kayak Merkezi, Yaban Hayatı Yaşam Alanları, Yöresel Pazar, Offroad Parkuru, Agro Turizm, Dağ Koşusu ve Yaban Hayatı.

Bu projeler dışında Seda Göz (2021), Karaman'ın Ayrancı ilçesi özelinde ekomüzecilik potansiyelini incelemiş ve ekomüze modelini önermiştir. Öneriler planlama-araştırma geliştirme çalışmaları ve halkın katılımı; yönetim planı; ekomüze alanı; bellek müzesinin kurulması; kaynak ve marketing yönetimi; tanıtım ve medya yönetimi; eğitim yönetimi alt başlıklarına ayrılarak sunulmuştur (Göz, 2021, s. 114-120).

Toplumsal sorumluluk, ekonomik verimlilik ve ekolojik duyarlılık, ekolojik turizmin her aşamasında geçerli olmalıdır (Kaypak, 2012, s. 12). Bunun için de bölgedeki yerel katılımın sağlanması, taşıma kapasitesinin aşılması bu unsurlar açısından son derece önemlidir. Türkiye'nin sahip olduğu coğrafya bakımından ekolojik turizme uygunluğuna işaret eden Kaypak (2012), bu noktada her türlü turizm etkinliğinin sürdürülebilir oluşunun unutulmamasına da dikkati çekmektedir. Karaman için de önerilen ve bir kısmı rotalar içinde bulunan mağara turizmi, spor turizmi ve yayla turizmi gibi alternatifler, ekolojik ve kırsal turizm paralelinde olup güçlendirilmesi gereken unsurlar arasındadır. Diğerlerine nispeten Karaman'ın daha güçlü olabileceği alanlar ise tarım turizmi ve gıda turizmidir.

Tarım Turizmi

Tarım turizmi, tarımsal faaliyetlerle turistleri buluşturan bir turizm tipi olarak literatürde çeşitli şekillerde ve kapsamda tanımlanmaktadır. Bu turizm, genel çerçevede tarımsal faaliyetlerin gerçekleştiği bölgelerde gezi, tadım, eğitim gibi faaliyetleri öncelikle çevreye zarar vermeden gerçekleştirilen turistik etkinlikler olarak düşünülebilir. Sznajder, Przeborska ve Scrimgeour (2009, s. 6) turizme dair hazırladıkları bir tabloda tarım turizmini piramidin en üstünde, yani en küçük diliminde göstermişlerdir. Bu aynı zamanda, tarım turizminin turizmin ve kırsal turizmin en yeni tiplerinden biri olduğu anlamına da gelmektedir.

⁴ <http://www.karaman.gov.tr/karaman-eko-turizmi-hayata-geciriliyor> adresinden 06 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.

Tarım, “köy” ve “şehir” olgularının birer sosyal yerleşim tipi olarak ele alınıp tanımlanmasında ortak özelliştir ve köy ile şehrin toprağa ilk yerleşmelerle birlikte neden ve sonuç düzleminde oluşmasını sağlayan faaliyet olmaktadır (Berkay, 2009, s. 99). Başka bir ifadeyle tarımın kentle ve kırla (köyle) olan ilişkisi, insanın yerleşik hale geçmesini sağlayan temel uğraş olmasında yatmaktadır. Bu ilişki, turizmin de bu unsurlara eklenmesiyle çeşitlenmekte ve yeni ilişkilerin doğmasını sağlamaktadır.

Turizm faaliyetleriyle bölgenin tarımsal etkinliklerinin birleştirilmesini sağlayan tarım turizmi, turizme bölge halkının ve çiftçilerin katılımını mümkün kılmaktadır. Bu yönüyle çiftçiler gibi turizme uzak bir meslek grubunun da turizm faaliyetleriyle tanışmasını sağlayarak toplumsal bütünlüğe de katkıda bulunmaktadır. Karaman, sahip olduğu tarımsal üretim olanaklarıyla bu turizm için oldukça müsaittir. Bu yönde bazı girişimler yapılmış olup daha fazlası için de potansiyel mevcuttur. Karaman’ın merkez ve ilçelerinde üretimi yapılan doğal ürünlere yönelik tarım turizmi, bu unsurlara kolaylıkla eklenebilecek bir potansiyel taşımakta; elma üretiminin yoğun olarak yapıldığı Karaman’ın elma bahçeleri, tarımsal turizm yapılabilecek alanların başında gelmektedir.

Yavuzaslanoğlu ve Yavuz (2012) Karaman’ın tarım turizmi potansiyelini değerlendirdikleri çalışmada; meyve ve zeytin üretimiyle merkeze bağlı Bucakkışla ve kiraz yetiştiriciliğinde önemli yere sahip olan Ermenek ilçesi Zeyve Pazarı (Yayla Pazarı) köylerinin tarım turizmi aktivitelerinin gerçekleştirilmesi için önemli birer potansiyel oluşturduğunu ve tarım turizminin bu köylerde önemli bir gelir kaynağı ve kırsal kalkınma unsuru olacağını ifade etmişlerdir. Burada yer alan Zeyve Pazarı, 2024 tarihli güncel Karaman gezi broşürüne eklenmiştir.

Bir başka girişim olarak “Sürdürülebilir Arazi Yönetimi ve İklim Dostu Tarım Projesi”, Küresel Çevre Fonu (GEF) tarafından 2012 yılında kabul edilmiş olup proje kapsamında Karaman topraklarının da içinde bulunduğu bölgede 300 dekar alana toprak işlemez hububat ekimi yapılmıştır. Ayrıca Çiftçi Okulu kapsamında halka eğitimler verilmiştir.⁵

Karaman’da yoğun biçimde üretimi yapılan elma üretim bölgeleri, tarım turizmi potansiyelini taşımaktadır. Bu konuda yapılan bir girişim, TÜRSAB’ın “Elma Kültür Yolu” adındaki projesidir. Konya, Karaman ve Niğde illerini içeren proje kapsamında bu üç ildeki elma bahçeleri geziye açılarak ilgililerin gününbirlik ziyareti amaçlanmıştır. 14-16 Mayıs 2022 tarihlerinde yapılan bilgilendirme gezisinde, gastronomi turizminin gelişimine katkı sağlamak, ülkemizin 4 mevsim gezilebilecek zenginliklerle dolu kültür rotalarına sahip olduğunu göstermek ve bu bölgeleri tanıtmanın amaçlandığı ifade edilmiştir⁶. Bu etkinlik, Karaman’a yönelik tarım turizmi bilincini canlandırmanın yanında rota turizmine yönelik olmasından dolayı kitlesel yoğunluğu barındırmayan, süreklilik arz edebilecek, bu sebeple de sürdürülebilir turizme katkısı yüksek olabilecek bir etkinliktir.

Tarım turizmine yönelik farklı yaş gruplarını kapsayan bir diğer girişim, 23-25 Mayıs 2017 tarihlerinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın 81 ilde çocuklara yönelik olarak düzenlemiş olduğu etkinliktir. “Lider Çocuk Tarım Kampı Programı”⁷ adını taşıyan bu etkinlikte, BM’nin 2017 yılını “Kalkınma İçin Sürdürülebilir Turizm Uluslararası Yılı” olarak ilan etmesi nedeniyle kamp süresince çocuklara kırsal turizm (eko tarım turizmi, çiftlik turizmi, köy turizmi) konularında bilgiler verilerek Karaman’ın tarihî, turistik yerleri gezdirilmiş, Ayrancı ilçesindeki Ünsped Tarım İşletmesi’nde incelemelerde bulunularak, Taşkale gezisi ile Narlıdere köyündeki sebze ve fide üretim seraları ziyaret edilmiş; ayrıca müdürlükte görevli teknik personeller çocuklara tarımın ne olduğu, önemi, doğa, çevre ve tarım ile sağlıklı gıda üretimi ve tüketimi konularında eğitim vererek farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Bu tip etkinlikler, çocuklar aracılığıyla gelecek nesillere sürdürülebilirlik farkındalığının kazandırılması açısından önemlidir. Tarım turizminin temel amaçları doğrultusunda ürünü yerinde görerek, üretim aşamalarına şahitlik ederek çok yönlü bir kalkınma ve bilinçlenmenin gerçekleşmesine de olanak sağlanmıştır.

Gıda Turizmi

Gıda turizmi, gerçekleştirildiği bölgenin yöresel yemek kültürünü öne çıkaran ve bu anlamda kültürel aktarılabirlik ve sürdürülebilirlik sağlayan bir turizm tipidir. Toklu (2020)’nun tezinde, Karaman yemek kültürü ve bu kültürün turizme kazandırılması bağlamında güncel bilgiler verilmekte ve bazı öneriler sunulmaktadır. Karaman’da geçiş dönemlerinde uygulanan geleneksel yemek kültürünü kayıt altına almayı ve bu kültürün gelecek nesillere aktararak turizme de

⁵ [https://karaman.tarimorman.gov.tr/Belgeler/Brifing%20Raporu-2023%204.%20d%C3%B6nem%20\(1\)%20\(1\).pdf](https://karaman.tarimorman.gov.tr/Belgeler/Brifing%20Raporu-2023%204.%20d%C3%B6nem%20(1)%20(1).pdf) adresinden 06 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.

⁶ <https://www.tursab.org.tr/duyurular/elma-kultur-yolu-bilgilendirme-gezisi-ve-ornek-tur-programi-hakinda-duyuru> adresinden 04 Mart 2024 tarihinde alınmıştır.

⁷ <https://karaman.tarimorman.gov.tr/Sayfalar/GormeEngellilerDetay.aspx?Ogeld=439&Liste=Haber> adresinden 24 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

kazandırılmasını hedefleyen bu çalışmada (Toklu, 2020, s. 100-101); yemeklere dair standart reçeteler sunulması, bölgede yöresel yemek yapan restoranların sayısının artırılması, bölge halkına ve özellikle yöresel yemek yapan kişilere ve gençlere bu yönde eğitim verilmesi gibi önerilerde bulunulmuştur. Karaman’da coğrafi işaret tescili alan ürünlerin sayısının artışı, sözü edilen standart reçetelerin kayıt altına alınabilmesi ve geleceğe aktarılabilmesi açısından hayati önem taşımaktadır.

Ay (2019)’ın çalışmasında Karaman yemekleri salatalar, çorbalar, sulu yemekler, kebablar, köfteler, dolmalar ve sarmalar, doğal bitki yemekleri, börekler ve çörekler, kızartmalar, yumurta yemekleri, basit yiyecekler ve kışlıklar, pilavlar, tatlılar şeklinde bir sınıflandırmaya tabi tutulmuş ve hepsi detaylı tarifleriyle birlikte verilmiştir. Bu tariflerin de gıda turizmi bağlamında değerlendirilmesi ve bu sayede gelecek nesillere aktarımının sağlanması önem taşımaktadır.

Karaman, tarımsal ve sınai üretime sahip olması sebebiyle güçlü bir ekonomiye sahiptir. Hatta, Ereğli (Konya) ilçesi yönündeki çıkışta bulunan bisküvi fabrikaları vesilesiyle “Bisküvi Kokan Şehir” adıyla anılmaktadır. Bu ada binaen Karaman’a bisküvi müzesi kurulması projesi gündemdedir. Karaman’da faaliyet gösteren şirketlerden biri olan Saray Holding ve Özdağ Ailesi SekaSar Vakfı ortak sosyal sorumluluk projesi kapsamında Karaman’da bisküvi müzesi inşası için çalışmalara başlamıştır.⁸

Coğrafi işaretli ürünler, gıda ve gastronomi turizmine yönelik ilgi oluşturmanın yanında hem ürünlerin satışına yönelik bir katkı sağlamakta hem de ürünlerin üretim, içerik vs. bilgilerinin kayıt altına alınarak korunması ve geleceğe aktarılması için imkân sunmaktadır. Bu noktada Karaman’ın coğrafi işaretli ürünleri şunlardır:⁹

Karaman Mayalı (2024) (Mahreç)
 Karaman Tahinli Pide (2024) (Mahreç)
 Başyayla Karın Kaymağı (2023) (Mahreç)
 Ermenek Batırması (2023) (Mahreç)
 Karaman Guymak Tatlısı (2023) (Mahreç)
 Karaman İlisıra Dolması (2023) (Mahreç)
 Karaman Kıрма Böreği (2023) (Mahreç)
 Karaman Şebit Pilavı (2023) (Mahreç)
 Karaman Taşkale Halısı (2023) (Mahreç)
 Sarıveliler Yöresel Giyim (2023) (Mahreç)
 Ermenek Helvası (2022) (Mahreç)
 Karaman Ekşikara Üzümlü (2022) (Mahreç)
 Karaman Divle Obruğu Peyniri (2017) (Menşei)

Bu ürünlerden Divle Obruğu Peyniri “menşei” ürün tescili almış, diğer 12’si ise “mahreç” işareti almıştır. Menşe ile mahreç arasındaki fark, Türk Patent Enstitüsü’nce net olarak ifade edilmiştir.¹⁰ Bir ürünün, tüm veya esas nitelikleri belirli bir coğrafi alana ait doğal ve beşeri unsurlardan kaynaklanıyorsa bu durumdaki coğrafi işaretlere “menşe adı” denmekte; bu ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin tümünün belirlenen coğrafi alanın sınırları içinde gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu çerçevede menşe adı olarak tescil edilen coğrafi işaretlerin kaynaklandıkları yöre ile bağları çok kuvvetlidir. Mağarada üretilen Divle Obruğu Peyniri bu şartları sağlıyor olup hem gıda hem mağara turizmine olanak sağlayan bir coğrafi işaretli ürün olarak öne çıkmaktadır. Mahreç işareti ise belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla belirli bir coğrafi alan ile özdeşleşmiş olan; üretim, işleme ya da diğer işlemlerinden en az birinin belirlenmiş coğrafi alan içinde gerçekleşmesi gereken ürünlerin konu olduğu coğrafi işaretlere denilmektedir. Hammaddesi veya üretim, işleme aşamalarından bir tanesi yörede gerçekleşen bir ürün mahreç işareti olarak tescillendiğinde, diğer üretim ve işleme aşamaları kaynaklandığı yöre dışında da gerçekleştirilebilir. Karaman’da mahreç işareti alan ürünler, 2022 yılı ve sonrasında tescillenmiştir. Bu durum, coğrafi işaretli ürünlerin şehir ekonomisi ve turizmi açısından önemine dair son yıllarda Karaman’da ciddi bir farkındalık oluştuğuna işaret etmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Dünyada özellikle 21. yüzyılda artan çevre sorunlarının temelinde, kentleşmenin düzensizliği ve çarpıklığı ile birlikte ekonomik sistemin niteliğinin yattığı, kent politikacılarınca ifade edilmektedir (Keleş ve Hamamcı, 2005, s. 347). Bu sorunları

⁸ <https://www.karamangundem.com/biskuvi-kek-cikolatali-urunler-uretim-sehri-olan-karamanimiza-biskuvi-muzesi> adresinden 04 Mart 2024 tarihinde alınmıştır.

⁹ <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/liste?il=70> adresinden 22 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

¹⁰ <https://www.turkpatent.gov.tr/cografi-isaret> adresinden 23 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

azaltabilmek için sürdürülebilirlik, kent ve turizm ilişkisi bağlamında öne çıkan ve belirleyici olması gereken dinamiklerdendir. Kent, çevre ve turizme yönelik sürdürülebilir politikalar, mevcut sorunların olumsuz etkilerini azaltarak uzun ömürlü bir yaşam sunmayı mümkün kılabilir. Bu noktada kırsal turizm, sürdürülebilirliği sağlamaya uygun potansiyeli sayesinde öne çıkan bir turizm alternatifi olmaktadır. Karaman ilinin kırsal turizme uygun potansiyeli bu çalışmada ele alınmıştır.

Sürdürülebilir kent; doğal kaynaklar ve çevrenin korunmasına dair bilinçlilik, kentsel büyüme ve gelişimin ekolojik etkisinin en aza indirilmesi, küresel habitatin gelecekteki yaşanabilirliğini güven altına almayı temel alan bir anlayışın hâkim olduğu bir kent tipi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2019, s. 273). Kentleşmenin ve turizmin sürdürülebilir niteliğinin öne çıkması, bu tip bir kent anlayışında mümkün olabilir. Yıldırım (2019, s. 289), kentlerin hem turistlerin beklenti ve ihtiyaçlarına hem de kentteki yerleşik toplumun faydasına yönelik turizm yapmak durumunda oluşuna dikkati çekmekte; bu bağlamda kentlerde çevrenin bozulmasını önleyerek ve çevreyi koruyarak bilgilendirme, olanak ya da ürünler ve muhtemel etkileri göz önünde tutan, kamusal, özel ve gönüllü kuruluşların uyumlu bir şekilde iş birliği yapabildiği bir yaklaşıma sahip olunması gerektiğini vurgulamaktadır. Kent, turizm ve toplum arasında çoklu bir ilişki bulunmakta ve turistler, yerel halk, doğal ve yapılı çevre gibi birçok farklı dinamik yer almaktadır. Bu süreçten kentin, toplumun ve turistik değerlerin azalarak çıkmaması için sürdürülebilirlik odaklı alternatif turizm yaklaşımları önem kazanmıştır.

Turistik etkinliği bir rota şeklinde sunmak, bu yaklaşımlardan biri olarak düşünülebilir. Nitekim “turizm rotaları”, turistlerin belli bir yerde ve sürekli olarak kalmamasını önerdiği için, rotada yer alan yerlerin tamamının tanınmasına imkân sağlamakta, bu da sürdürülebilirlik ve geleceğe aktarılabilirlik açısından oldukça işlevsel olmaktadır. Karaman için de tarih, kültür, inanç ve doğa rotaları oluşturulmuştur. Bu rotaların aktif tutularak turistlerin buralara yönlendirilmesi, rotaların gösterge değerlerinin artırılarak olabildiğince zenginleştirilmesi önerilmektedir.

Kırsal turizm, önemli bir turizm alternatifi olarak ortaya çıkmaktadır. Zira kırsal turizm farklı turist profillerine yönelik, kıyı turizmi dışındaki alternatifleri içine alan, yılın tüm zamanları gerçekleştirilebilen, yerinde ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabilen bir turizm etkinliğidir. Yani kırsal turizm; kalkınmanın ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda gerçekleşmesini kolaylaştıran bir alternatif olmaktadır. Birleşmiş Milletler, kırsal kalkınma etkinliklerini üç ana başlıkta karakterize etmektedir: düşük nüfus yoğunluğu; kır manzarası ve arazinin tarım ve ormancılık faaliyetleri için kullanımı; geleneksel toplumsal yapı ve yaşam tarzı (<https://www.unwto.org/rural-tourism>). Kırsal turizm, bunlarla uyduğu oranda sürdürülebilirliği temin edebilmektedir. Karaman’daki kırsal turizm imkânları artırılırken bu kriterlere uygunluk dikkate alınmalıdır. Diğer taraftan kırsal bölgelerin turistikleşmesi neticesinde bu bölgelerdeki kentleşmenin hızlanması ve nüfusun yoğunlaşması gibi riskler de dikkati çekmektedir (Doğan, 2004, s. 136). Kırsal ve ekolojik turizmin temel motivasyonu çelişen bu etkinin uzantısında ortaya çıkabilecek diğer risklere karşı da Karaman’da hazırlıklı olmak gerekmektedir. Bu çerçevede çalışmada da üzerinde durulan tarım turizmi ve gıda turizmi, Karaman için potansiyeli yüksek ekolojik ve kırsal turizm çeşitleri olarak öne çıkmaktadır. Tarım ve gıda turizmine ait unsurların da Karaman ili turizm rotasına eklenmesiyle kırsal alanların yerinde değerlendirilmesi ve kalkındırılması sağlanacak, kente bağımlılık ve göç azalacak, kaynakların yoğun tüketiminin zayıflatılmasına katkı sunulacaktır.

Tarım turizmine yönelik olarak Türkçede *TaTuTa* (Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası) projeleri olarak bilinen, 2003-2006 yılları arasında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Küresel Çevre Fonu (GEF) Küçük Destek Programı (SGP) desteğiyle geliştirilen bir proje olarak başlayıp proje tamamlandıktan sonra kendi ayakları üzerinde duran bir programa dönüşerek *World Wide Opportunities on Organic Farms (WWOOF)*¹¹ adıyla uluslararası bir geçerliliği olan, ziyaretçileri organik üreticilerle buluşturarak eğitim ve kültür alışverişini teşvik eden ve ekolojik tarım uygulamaları konusunda bilinçli küresel bir topluluk oluşturan ağın içinde olabilmek önem taşımaktadır. Sayıları gitgide artan proje yerlerine Karaman’ın da eklenmesi ve buna yönelik girişimlerin sağlanması önerilmektedir.

Coğrafi işaretli gıda ürünleri, *slow food* hareketi ile uyumlu olarak ekolojik turizme ve sürdürülebilir hayata katkı potansiyelini taşımaktadır. Bu bağlamda son birkaç yıldır Karaman’ın coğrafi işaretli ürünlerinin sayısında ciddi bir artış gözlenmiştir. Ancak daha pek çok ürün tescil edilmeyi beklemektedir. Burada özellikle Karaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’ne yine büyük görev düşmektedir. Hem tescilli ürün sayısı artırılmalı hem de bu ürünler *slow food* hareketine uyumlu hale getirilerek turizme kazandırılmalıdır. Kentte *slow food* festivalleri düzenlenmesi de bu katkıyı artıracak etkinlikler arasındadır.

Sonuç olarak, Karaman’ın turizm potansiyeli de dikkate alındığında Karaman’a dair ekolojik ve kırsal turizm bağlamında şu önerileri öne çıkarmak mümkündür:

¹¹ <https://wwoofturkey.org/tr/> adresinden 11 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.

- Mevcut imkânların ve potansiyelin doğru değerlendirilmesi ve uygun turizm çeşitlerinin tercih edilmesi
- Kırsal ve ekolojik turizm alternatiflerinin yeni bir turizm rantına, nüfus yoğunluğuna vs. sebep olmasını önleyici politikalar geliştirilmesi
- Kent ve çevre bilincinin yaygınlaşmasına yönelik çalışmaların artırılması
- Doğa, inanç, kültür ve tarih rotalarının korunarak sürdürülebilirliğinin sağlanması; tarım alanlarının buna eklenmesi
- Tarım ve gıda turizminin sağlayacağı istihdam çeşitliliğiyle kent merkezine gelebilecek göçlerin yavaşlatılması, kaynakların yerinde değerlendirilmesinin sağlanması
- Coğrafi işaret tescili alan ürünler özelinde çeşitliliğin korunması, geleceğe aktarılabilirliğinin sağlanması
- Karaman için kullanılan “Bisküvi Kokan Şehir” sloganının özellikle gıda ve tarım turizmi gibi yeni olanaklarla zenginleştirilerek Karaman denilince yalnızca sanayi değil, alternatif ve sürdürülebilir turizm olanaklarının da akla gelmesi
- Projelerin ve etkinliklerin sürdürülebilirliğinin sağlanması
- Yerel ve toplumsal katılımın önemsenmesi

Bu öneriler, başta yerel yetkililer olmak üzere toplumun birçok kesimini ilgilendirmektedir. Bu çalışmanın sürdürülebilir turizme dair tartışmalara katkı sunması ve Karaman’a yönelik pratik bir değerlendirme ile daha sonra yapılabilecek saha araştırmalarına zemin sağlaması beklenmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

Abercrombie, N., Hill, S. & Turner, B.S. (2006). *Dictionary of sociology*. Penguin Books.

Arpacı, Ö., Zengin, B. ve Batman, O. (2012). Karaman’ın mağara turizmi potansiyeli ve turizm açısından kullanılabilirliği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 59-64.

Ay, M. (2019). *Karaman mutfağı ve unutulmuş yemeklerimiz*. Anı Bisküvi Kültür Yayınları.

Berkay, F. (2009). *Tarih ve toplum-Köy ve kent (Yerleşme sosyolojisine başlangıç)*. Ekin Yayınevi.

Doğan, H.Z. (2004). *Turizmin sosyo-kültürel temelleri*. Detay Yayıncılık.

Göz, S. (2021). *Karaman ili Ayrancı ilçesinin ekomüze potansiyeli, bir ekomüze modeli önerisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.

Karaman İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Raporu (2023).

Kaypak, Ş. (2012). Ekolojik turizm ve sürdürülebilir kırsal kalkınma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 11-29.

Keleş, R. & Hamamcı, C. (2005). *Çevre politikası*. İmge Kitabevi.

Kurt, M. (2012). Karaman çevresindeki kaya yerleşim sahalarına turizm açısından genel bir bakış. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 95-102.

Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007). *Türkiye turizm strateji 2023 belgesi*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Soykan, F. (2003). Kırsal turizm ve Türkiye turizmi için önemi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12, 1-11.

Sznajder, M., Przeborska, L. ve Scrimgeour, F. (2009). *Agritourism*. CAB International.

Şahiner, T. (2012). *İnanç turizmi potansiyeli ve halkın inanç turizmine bakışı açısından Karaman* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans

Tezi]. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.

Tekeli, İ. & Ataöv, A. (2017). *Sürdürülebilir toplum ve yapıli çevre (Stratejiler yelpazesi)*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Toklu, S. (2020). *Karaman ilinin yöresel mutfağının kültürel kimlik bağlamında incelenmesi ve turizme kazandırılması* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Topbaş Çelik, R. (2023). *Miras ve kültürel turizm bağlamında kent: Karaman üzerinden bir değerlendirme* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Konya Teknik Üniversitesi.

Uca, A. (2012). Karaman'da kırsal turizmin örneği: Sertavul. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 71-75.

Urry, J. & Larsen, J. (2022). *Turist bakışı 3.0.* (Y. Ekin ve O. Akbulut, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.

Wearing, S., Stevenson, D. ve Young, T. (2022). *Turist kültürleri (Kimlik, mekân, gezgin)*. (A. Yılmaz, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.

Weber, M. (2000). Şehrin doğası. F. Oruç (Çev). *Şehir ve cemiyet* (s. 101-129) içinde. İz Yayıncılık.

Yavuzaslanoğlu, E. & Yavuz, M. (2012). Karaman'ın tarım turizmi yönünden potansiyeli. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 31-33.

Yıldırım, S. (2019). *Ansiklopedik kent sözlüğü*. Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.

İnternet Kaynakları

<http://www.karaman.gov.tr/karaman-eko-turizmi-hayata-geciriliyor> adresinden 06 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://basin.kmu.edu.tr/duyuru.asp?ayrinti=271> adresinden 04 Mart 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/liste?il=70> adresinden 22 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

[https://karaman.tarimorman.gov.tr/Belgeler/Brifing%20Raporu-2023%204.%20d%C3%B6nem%20\(1\)%20\(1\).pdf](https://karaman.tarimorman.gov.tr/Belgeler/Brifing%20Raporu-2023%204.%20d%C3%B6nem%20(1)%20(1).pdf) adresinden 06 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://karaman.tarimorman.gov.tr/Sayfalar/GormeEngellilerDetay.asp?Ogeld=439&Liste=Haber> adresinden 24 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://sozluk.gov.tr/> adresinden 10 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://woofturkey.org/tr/> adresinden 11 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.karamangudem.com/biskuvi-kek-cikolatali-urunler-uretim-sehri-olan-karamanimiza-biskuvi-muzesi> adresinden 04 Mart 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/karaman/gezilecekyer> adresinden 22 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/karaman/turizmaktiviteleri> adresinden 22 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.turkpatent.gov.tr/cografi-isaret> adresinden 23 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.tursab.org.tr/duyurular/elma-kultur-yolu-bilgilendirme-gezisi-ve-ornek-tur-programi-hakkinda-duyuru> adresinden 04 Mart 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.unwto.org/rural-tourism> adresinden 10 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.